

GÖÇ KURAMLARI BAĞLAMINDA GÖÇ ETMEZLİĞİN ANATOMİSİ*

Anıl SUNA

Doktora Öğrencisi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay, Türkiye
saintsuna123@gmail.com
Orcid ID: 0000-0002-5974-3816

Sedat CERECİ

Prof. Dr., Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay, Türkiye
s.cereci@gmail.com
Orcid ID: 0000-0002-3762-6483

Makale Geliş Tarihi: 10/02/2022

Makale Kabul Tarihi: 31/05/2022

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Atıf: Suna, A. ve Cereci, S. (2022). Göç kuramları bağlamında göç etmezliğin anatomisi. *Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(49), 195-208.

Öz

Bu çalışmada, son yıllarda dünyadaki en büyük kitlesel sorunlardan birine dönüşen göç hareketlerinin yanında göç etmeyenlerin durumu nicel ve nitel olarak ele alınmıştır. Ayrıca göç etmeyenlerin psikolojilerinden ve toplumsal durumlarından yola çıkılarak göç sorununun çözümü için pratik yollar önerilmiştir. Çalışma hem nitel hem nicel bağlamda yürütülmüş, göç kuramlarından hareketle, göç etmezliğin de kuramsal temeli ortaya konmaya çalışılmış, göç hareketinin yanı sıra göç etmezlik de ekonomik, siyasal, kültürel etkenlerle açıklanmıştır. Çalışmada nicel veri için yakınları göç ettiği halde kendileri göç etmeyen kişiler arasından rastsal olarak seçilen 100 kişiyle görüşülmüş sorulara verilen yanıtlar kategorize edilerek değerlendirilmiş ve raporlanmıştır. Görüşmeler, Van, Diyarbakır, Batman, Bitlis, Artvin, Rize, Giresun, Balıkesir, Adana, Hatay'da yaşayan yetişkin bireylerle yapılmıştır. Bazı cevaplar tek bir kategoriye ait gibi görünse de arkasında büyük bir arka planın da olduğu fark edilmiş, derinlemesine görüşme yapılarak göç etmeme kararının arkasında yatan bazı kritik sebepler akademik görüşlerle açıklanmıştır. Araştırma sonucunda göç eyleminin hem artı hem eksi yönlü bir hareket olduğu keşfedilmiştir. Buna göre göç kavramı hem bulunulan coğrafyada kalmayı, hem de bulunulan coğrafyadan gitmeyi kapsamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç etmezlik, Göç Teorileri, Göç Araştırmaları

---

* - Bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

- Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan edilmemektedir.

THE ANATOMY OF NON-MIGRATION IN THE CONTEXT OF MIGRATION THEORIES

Abstract

In this study, the situation of the non-immigrants, as well as the migration movements, which have turned into one of the biggest mass problems in the world in recent years, are discussed quantitatively and qualitatively. In addition, practical ways to solve the immigration problem are proposed based on the psychology and social status of non-immigrants. The study was carried out in both qualitative and quantitative contexts, starting from the theories of migration, the theoretical basis of non-immigrant was tried to be revealed, as well as the migration movement, non-immigrant was explained with economic, political and cultural factors. For quantitative data in the study, 100 randomly selected people were interviewed among those whose relatives migrated but did not migrate, and the answers to the questions were categorized, evaluated and reported. Interviews were conducted with adult individuals living in Van, Diyarbakır, Batman, Bitlis, Artvin, Rize, Giresun, Balıkesir, Adana, Hatay. Although some of the answers seem to belong to a single category, it was noticed that there was a large background behind it, and some critical reasons behind the decision not to migrate were explained with academic views through in-depth interviews. As a result of the research, it has been discovered that migration is both a positive and negative movement. Accordingly, the concept of migration includes both staying in the origin geography and leaving the origin geography.

Keywords: *Non Migration, Migration Theories, Migration Researches*

Giriş

Gaziantep ili Yavuzeli ilçesinde Büyükkarakuyu adlı köyde verimli antepfıstığı bahçeleri ve yakınında bir mermer fabrikası vardır. Köy halkı, bu köyde çalışan öğretmenler tarafından öğrenim konusunda isteksizlikleri ve erken evlilikleri ile bilinir. Bu köyde yetişkinliğe adım atan her erkek birey için eğer toprak sahibilerse antepfıstığı tarımı, değilse bu mermer fabrikasında çalışma olmak üzere iki kariyer yolu vardır. Diğer açıdan köyün öğrencileri özgüvenleri yüksek, spor ve spor dışı etkinlikler konusunda çok heveslidirler. Bütün bu verilerin toplamına ya da dışarıdan bu köyün halkına bakıldığında, mutlu oldukları kendilerine yeten bir coğrafyada oldukları ve hiç göç vermedikleri görülür.

“Lupe hep doğduğu küçük Meksika köyü olan Zacualpan'da yaşadı. Okulu bıraktıktan kısa bir süre sonra - yükseköğrenim almadı, bu yüzden eğitim amacıyla köyü terk etmedi - köyünden bir adamla evlendi ve iki çocuğu oldu. İlk evlilik yılları, kocası ABD'de düzensiz bir şekilde çalıştığı için zordu. Çocuklarına ve aile evinin inşaatına baktı. 2014 yılında, araştırma sırasında Lupe, para kazanmak için saat başı ev temizliği yapıyor ve tavuk yumurtası satıyor. Kocası artık civardaki bir inşaatta çalışıyor. Yakın akrabalarının çoğu köyde yaşıyor ve iki çocuğu yükseköğrenim görüyor. Aile şimdi güzel bir evde yaşıyor ve biraz arazi ve birkaç büyükbaş hayvana sahip. Lupe burada mutluyum derken tamamen kendinden emin. Kendisi Zacualpan'dan göçmeyi hiç istemedi.” (Mata-Cosedal, 2018: 1)

2017 yılında dünya üzerinde 258 milyon insanın göç ederek yer değiştirdiği saptanmıştır. Diğer milyarlarca insan ise, yaşadıkları yerden ayrılmamıştır. Göçmen sayısı 2020 yılında 272 milyona ulaşmıştır (Hill, 2018; <https://www.refugeecouncil.org.au/>, 2021). Ancak bu yüksek rakama rağmen 2020 yılında göçmenler tüm dünya nüfusu olan 7 milyar 794 milyon kişiye (<https://www.worldometers.info/world-population/>) oranla sadece %3,09'dur. Dünyada milyarlarca insan yaşadıkları yerden ayrılmamakta, göç etmemekte ve göçmen olmamaktadır.

Tüm göç teorileri her yönü ile göçü açıklamaya çalışırken eldeki istatistikler bu kadar göçü açıklama çabası karşısında yetersiz bir miktar olarak görünmektedir. Haliyle bunca olumlama karşıt olarak “neden insanlar göç etmez?” şeklinde sormak gereklidir.

Dünya ve Türk literatüründe, göçler ve göçmenlerle ilgili çok fazla çalışma olmasına rağmen, göç etmezlikle ilgili çok az çalışma olduğu; Türkiye’de hiçbir çalışmanın olmadığı belirlenmiştir. İlk ve özgün bir çalışma olması, araştırmayı kaynak açısından sınırlamış olmakla birlikte, kuramsal yapı çok sayıda veri sağlamıştır. Çalışmanın evreni, göç etmeyenler ve göç etmezlik durumuyla sınırlandırılmıştır.

Göçün Niteliği

Heidegger’e göre, insanın yaşamdaki temel çabası var olmak içindir. İnsan, var olduğunu hissettiği yerde kendini güvende ve iyi hissetmektedir. Dünyaya terk edilmişliğinden kurtulmak, kendini saygın bir söz sahibi hissetmek insana iyi de hissettirmektedir (akt: Weiß, 2021: 95). Bu durumda göç, hem yapılması hem de yapılmaması yoluyla varoluşsal bir karakter taşımaktadır.

Buna paralel olarak Malinowski de, temel ihtiyaçların karşılanmasını, refah içinde yaşamak için bir gereklilik olarak görmektedir. Malinowski’ye göre, birey ancak temel ihtiyaçları karşılandığında kendisi olmakta, çevresiyle olumlu iletişim kurabilmekte ve belirli bir ortamı yaşam alanı olarak kabul etmektedir (akt: Giordano ve Boscoboinik, 2018: 12). Bu açıdan bakıldığında göç, temel gereksinimleri dahi içine alan ekonomik bir olgudur.

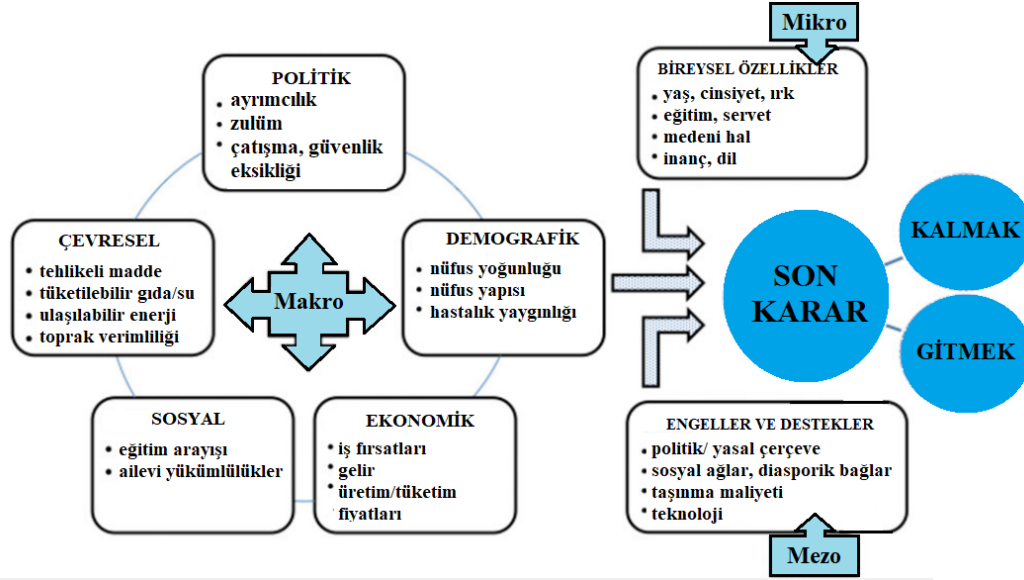
Marx ve Weber’in ortaya attığı ve George Simmel, Wright Mills, Lewis Coser, Ralf Dahrendorf gibi düşünürlerin geliştirdiği çatışmacı kuram; bir toplumsal grubun diğer toplumsal gruplar üzerindeki hakimiyet kurma veya tahakküme karşı direnme çabasından söz ederken, baskı altındakilerin daha rahat koşulların bulunduğu yerlere göç etme arzusuna da vurgu yapmaktadır (Henning, 2001: 9). Dünya tarihinde de, farklı sosyal grupların baskılarıyla başka coğrafyalara göç eden topluluk örnekleri bulunmaktadır (Kühne, 2020: 13). Bu durumda göç sosyal ve politik alanların konusudur.

Foucault (1994. çev: Ergüden ve Akinbay: 2016, 223) özgürleşme diye bir kavramın olmadığını söyleyemeyeceğini kabul ederken bir disiplinden kurtulan bireyin yeni bir disipline girebileceğinden söz etmektedir. Bu sebeple bir disiplin kişi için ister içinde bulunduğu halde isterse birinden çıkıp birine girildiği halde özgürlük alanı olarak adlandırılabilir. Adorno (1944. çev: Ülner vd, 2014) bu duruma paralel olarak kültür endüstrisi olgusunu tanımlarken toplumun içindeki bireyin kültür endüstrisinde çerçevelendiğini ve kitleleştiğini, devamında da şekillenen bireyin tüketim alışkanlıkları ile kitleleştiğinden bahseder. Kültür endüstrisi insana bir konfor alanı sağlar ve bu durum ister bir ülkenin içindeki bireyi isterse dışarıdan duyup gelen bireyi özgür ve huzurlu hissettirebilir.

Yasa, davranışı emreden ve yargılanabilir kılan kurallar bütünüdür (Kantorowicz, 2014: 1). Göç, yirminci yüzyılın başında yasa konusu olarak ortaya çıkmış olup öncesinde devletler sağlam bir pasaport ve vize sistemi göstermemiştir (Dauvergne, 2008: 2). Yasanın tanımından da hareketle göç, yasa konusu olduğu andan itibaren yasal ve yasadışı göç ortaya çıkmıştır. Haliyle bugünün koşullarında göç artık kişilere belirli çerçevelerin dayatıldığı bir eylem olarak sunulmaktadır. Bu yüzden göç hem ulusal hem de uluslararası hukuku ilgilendiren bir konudur.

Tüm bu çerçevelerden bakıldığında aslında göç insan kimliğinin çok büyük bir parçasıdır. Ancak göç eksi ve artı yönlerinde gitmeyi ve gitmemeyi de kapsayan bir olgudur. Bu sebeple göç; bir kişi ya da grubun; sosyal, ekonomik, coğrafi, politik ve demografik faktörleri kendi karakteristik özellikleri ile değerlendirerek kendi kimliğini ve varoluşunu inşa etmek için kendisi için iyi bir yerleşimde bulunma kararıdır. Tanımın grafik özeti şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1 Göç Kararı Hakkında İtici Güçler (Castelli: 2018, 3)

Göç Teorileri – İnsanlar Neden Göç Eder?

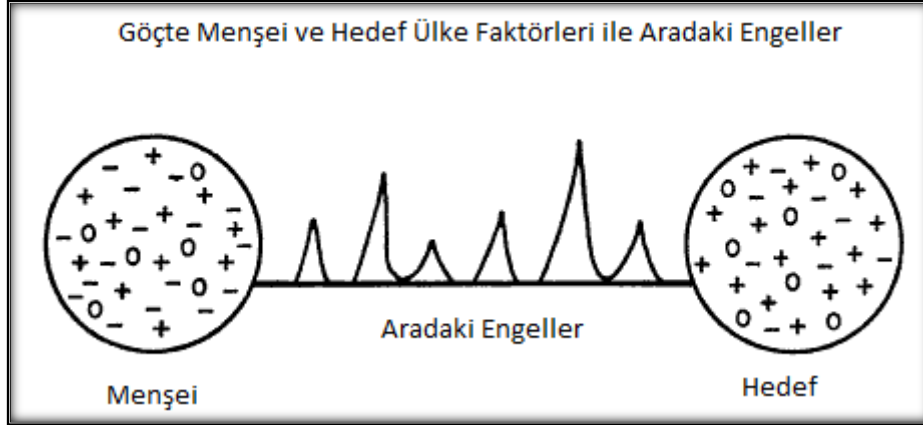
Wallerstein'in dünya sistemi (merkez – çevre teorisi) paradigmasına göre (1989, akt: Gurieva ve Dzhioev, 2015:108) sermaye sahibi olmayan çevreden, sermaye sahibi merkeze doğru hizmet ve dolayısıyla göçmen akını ortaya çıkar. Buna karşıt olarak da merkezden çevreye emtia yayılır. Böyle bir düzende kapitalist olmayan çevre sürekli olarak göçmen üretir. Çevre, insan kaynağını dışarıya saldıkça sanayileşemez. Dolayısıyla çevre yeterli sanayiye sağlayamaz ve çalışanlara yeterli gelir vadedemez. Çevre, çevre olarak kaldığı sürece göç ve emtia dağıtımı olacaktır. Bu teoriye göre göç sonsuza kadar sürecek bir süreç olarak kendini gösterir.

Göç sistemleri kuramı ise ulus aşırı alanlar kavramını öne çıkaran bir teoridir. Bu alanlar göç eden ve geride bıraktıkları yakınları arasında kurulur. Bu sayede göçmen, hedef ülke hakkında bilgi, ürün ve bazı durumlarda döviz akışı sağlar. Bilgi ise göçecek kişi için hem hedef ülkede iş ve konut bulma anlamında hem de yasal süreçler hakkında (nasıl başvuru yapılır, bürokrasi nasıl işler) büyük önem taşır. Göç, hem menşei ülkedeki göçmenlere ve göçmen olmayanlara hem de hedef ülkelerdeki nüfus için risk ve belirsizlik yaratır (Williams ve Baláz, 2012: 1). Göç sistemleri bu belirsizlik ve riski gidermeye katkı sağlar. Bu sayede güvenli bir göç mümkün olabilir. Bir anlamda göç sistemleri kuramı merkez – çevre teorisinin göç özelinde açıklanmasıdır. Faist için göç sistemleri merkez – çevre teorisinin bir geçiş noktası, mikroekonomik düzlemde açıklanmasıdır (akt: Çağlayan, 2006: 83). Bu teoride göç bir kez başlayınca kitlesel bir fenomene dönüşür (Faist, 2000: 190).

Neoklasik ekonomi yaklaşımına göre ise ülkeler arasındaki ücret farklılıkları emek göçüne neden olmaktadır (Adıgüzel, 2020: 30). Bu yaklaşım; göçün ücret eşitliği tamamlanana süreceğini iddia eder.

Göç olgusunu Lee (1966) "Bir Göç Teorisi" adlı makalesinde hedef ülkenin çekici, menşei ülkenin itici faktörleri ile açıklamaya çalışmıştır. Göç edilen yerleşimlerde çekici etkenler fazla değilse, çekiciliğe kapılıp göç eden de yok demektir (Schimany vd., 2012: 240). Lee (1966: 50) dört maddede değerlendirildiği göç kararını, hedef ülkenin özellikleri, menşei ülkenin özellikleri, aradaki engeller ve kişisel faktörler olarak ayırmıştır. Bu durum aşağıdaki şekil ile gösterilmiştir.

Şekil 2 Göç Kararı (Lee: 1966, 50)

Tabloda görünmeyen kişisel faktörler maddesi aslında kişilerin ülkeleri olumlu ve olumsuz olarak değerlendirme sürecinde yatmaktadır. Yani itici ve çekici faktörler irrasyoneldir. Kişiden kişiye farklılık gösterebilir. Göç eden insanlarda olduğu gibi, göç etmeyen insanlar için de itici ve çekici nedenler bulunmaktadır. Bu sebeple bu teorinin gösterdiği modelde en güçlü motivasyonlar duygu kaynaklı olanlardır. Örneğin itici nedenlerin başında güvenli yaşam ve huzur varken; çekici nedenlerin başında da kaygı ve korku bulunmaktadır (Jolly, 2005: 49). Ancak her ne kadar kişisel görüşe bağlı da olsa teori “bireyin göç etme kararının, doğduğu yerde kalma veya farklı alternatif hedeflere doğru hareket etmesinin görece maliyeti ve yararlarının rasyonel karşılaştırmasına vurgu yapar” (Castles ve Miller, çev. Akbulut, 2008: 31). Bir anlamda tüm şartların eşit olduğu bir dünya mümkün olana kadar bu teoride de göç sonsuza kadar var olacak bir kavram olarak kendisini gösterir.

Göç Etmeme Teorileri – İnsanlar Neden Yerde Kalır?

Marshall McLuhan’ın Küresel Köy kuramı günbegün gerçekliğini artırmaktadır. Özellikle internet ortamı, tüm dünyayı birbirine benzeştirmiş, ortak yaklaşımların ortaya çıkmasını sağlamıştır. (O’Byrne ve Hensby, 2011: 31). Artık herkes her yerde arzu ettiği ürüne, bilgiye ve habere ulaşabilmektedir. Bu sebeple herkes dünyanın toplumuna aittir. Bu sebeple insanlar zaten gidilebilecek herhangi bir yerdedir. İnsanların ihtiyaç duyulan mallara ve hizmetlere kolayca ulaşabilmeleri, onların ihtiyaçlarını karşılamak için göç etme düşüncelerini engellemiştir (Bischoff-Moos, 2021: 33).

İnsan doğası gereği, sağlıklı ve güvenli koşullarda yaşayan, temel gereksinimlerini karşılayabilen, daha da ötesi, kendini gerçekleştirip iyi bir toplumsal konum elde eden insanlar göç etmeyi düşünmemektedir (Cereci, 2020: 134). Başka coğrafyalarda çok çekici etkenler, kendi coğrafyasında çok itici etkenler olsa da, pek çok insan değişik nedenlerle göçü düşünmemekte, göç etmemektedir. Ekonomik ve sağlık sorunu olmayan, kendini siyasal baskı altında hissetmeyen, çevresiyle iletişim kurabilen insanlar göç etmeye istek duymamaktadır (IOM Report 2020, 2019: 294).

Kadın (36); göç etmeyi düşünmüyorum. Aile bağlarına önem veren biriyim. Çocuklarım için gelecek kaygım yok değil. Batılı ülkelerden birinde eğitim görseler kendileri için daha iyi olabileceğini de düşünüyorum. Ancak kurulu bir düzenim var ve bütün bunları bozup orada bir yaşantı kurmaya degeceğinden emin değilim. Ailemin ve arkadaşlarımla varlığı da beni burada kalmaya ikna eden çok büyük bir etken.

Diğer bir açıdan bakıldığında ise zaten Lee’nin itme – çekme kuramı göç kararı verildikten

sonra gidilecek ülke ile kıyası tanımlıyor gibi görünmektedir. Çıkış için itici faktörlerin vurgusu eksik kalmaktadır. Buna karşıt olarak Wolpert (1965: 160) göç araştırmalarında model oluşturma girişimleri, büyük ölçüde, göçmenlerin davranışsal parametrelerini dışlamak için "itme ve çekme" kuvvetleri uygulayan yerlerin uzaklığı ve ekolojik özellikleri gibi değişkenlere ve muadillerine odaklanmıştır" demektedir. Wolpert'in önerdiği model, Stres Eşliği'dir. Model, ülkeler arası bir ayırım yapılarak verilen karara değil doğrudan çıkış kararına odaklanmaktadır. Bu sayede Wolpert, Lee'nin aksine zorunlu göçü de kapsayacak bir model oluşturmuştur. Zira bir afet veya savaş durumunda insanlar daha müreffeh ya da modern ülkelere gitmeye çalışmaktan ziyade olabildiğince çabuk menşei ülkeden kaçmak isteyeceklerdir. Bu durumda zorunlu göç için maksimum stres oluşmuştur denebilir.

Yine Lee'nin aksine Wolpert her ülkeden daha iyi bir ülke olacağından ötürü sonsuz göç öngörmemiş, aşılacak bir eşikten sonra yapılacak bir göç ortaya atarak neden dünyanın sadece %3,09'unun göçtüğüne açıklık getirebilmiştir.

Erkek (23); durumumda göç etmeye gerek olacak bir sebep görmüyorum. Ekonomik durumum beni tatmin ediyor. Gidip de başka bir ülkede üçüncü sınıf vatandaşı olmak istemem. Oranın kendi kuralları, sistemleri... Benim burada bir düzenim var. Hepsinden önemlisi burası benim vatanım.

Bütün bunların karşısında neden göç edilmeyeceğine dair "hareketsizliğin değerliliği" kavramı ilk kez Fischer/Martin/Straubhaar tarafından etraflıca açıklanmıştır (Tassinopoulos ve Werner, 1999: 11). Bulgular tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Hareketsizliğin Değerliliği (Tassinopoulos ve Werner, 1999)

Hareketsizliğin Değerliliği		
Ana Başlıklar	Alt Başlıklar	Kavram ve Örnekler
İş Odaklı Değerlilik	Kuruma Özgü Avantajlar	Transfer edilemeyen yetenek ve bilgiler (Kurum içinde ne nerededir? (organizasyon şeması, kurum kültürü)
	Mekâna Özgü Avantajlar	Bölgesel/ulusal tercihlerdeki uzmanlık (yerel dil veya şiveyi konuşabilme, müşterilerin alışkanlıkları, belirli yerel üretim teknolojisi, bir ülkedeki siyasi veya yasal duruma ilişkin içeriden bilgi
	Topluma Özgü Avantajlar	Bireyin yaşadığı toplumda inşa edilen sosyal ilişkiler ve politik faaliyetler (sosyal sermaye, iş çözecek bağlantı ve tanıdıklar)
Boş Zaman Odaklı Değerlilik	Topluma Özgü Avantajlar	Arkadaşların olması, sosyal kabul, çevre ile entegre olmak, politik kararlara ortaklık, sosyal yatırımlar
	Mekâna Özgü Avantajlar	Fiyat - Performans tüketimi bilgisi, sosyal etkinlikler, nerede yemek yenir nerede eğlenilir, kültürel etkinlikler ve emlak piyasası

Tablodan anlaşılacağı üzere göç etmemek için vazgeçilemeyecek yatırımlar vardır ve bunların birçoğu yatırım bilinci ile değil kendiliğindedir. Bu durumda da içgüdüsel olarak hesaplanmış bu veriler insanı göç etmemeye yönlendirmektedir. Bu kuramsal inşaya göç konusunda görüşme yapılan bireylerden birinin aşağıda yazılan ifadeleri çok uyumludur.

Erkek (32); sıfırdan başlamak benim için büyük bir sorun. Gururum buna izin vermez. Toplumum içinde saygın sayılabilecek bir kişiliğim olduğumu düşünüyorum iyi okuyan iyi anlayan biri olarak bilirim. Konuşabildiğim ama felsefe yapamadığım bir dil ile topluma adapte olabileceğimi, toplum içindeki yerimi kabul edebileceğimi düşünmüyorum. Ekonomik olarak daha güçlü olmayı

istiyorum ve göç ettiğim ülkede yapacağım herhangi bir işte buradakinden daha fazla kazanacağımı biliyorum. Ancak taş yerinde ağırdır.

Ulus ötesi alanlar kavramı bir tür gayri resmi risk sigortası olarak göç (Faist, 1966: 220) olgusunu gündeme getirmektedir. İlk kuşak göçmenler hedef ülkede dernekleşir ve kurumlaşırlar. Menşei ülkeye para ve ürün ile birlikte bilgi de taşırlar. Hatta ikinci kuşak göçmenler için ulaşım ve barınma sorunlarına yardım ederek riski azaltırlar. Çevrede bu tip bir örgütlenmenin eksikliği göç etmemeyi rasyonel hale getirebilir.

Kadın (25); Göç etme fikri benim için uzak bir konu değil. Ama gidip de nerede ev bulunur nerede oturulur ne iş yapılır bilmiyorum. Yabancı dil bilgim de yok. (Çevresinde göç etmiş ve hedef ülke ile ilgili fikir verebilecek biri olup olmadığı sorulduğunda) Evet belki öyle bir şey olsaydı mantıklı olabilirdi.

Ayrıca bu bilginin tersine işlediği durumlar da mümkündür. Yakınları başka şehirler veya ülkeler göç edip entegrasyon sorunu olan, bazıları geri dönen kişiler entegrasyon kaygısından dolayı göç etmeyi kökten unutmakta veya ertelemektedir (Treibel, 2015: 160). Yakınlarının izlenimleri ve tavsiyeleri, göç konusunda birincil ölçüde önem kazanmaktadır.

Erkek (34); Kanada Göçmen Alımı için sıralanan meslek listesindeki mesleklerden birini icra ediyorum. Daha öncesinden oraya giden bir arkadaşım da var. Beş bin Dolar maaş alıyordu ama kendisi şimdi Gaziantep'te. Yaşamayacak kadar soğuk olduğunu söyledi. Göç fikrine sıcak baksam da Kanada'ya gitmeyi katiyen istemem.

Buna rağmen göç kararı bekletilerek seçim şansı korunması da mümkün olabilir. Yani göç etmek isterken dahi insanlar göç etmez. Bu konu ile ilgili Burda (1995: 1) göç etmenin bir yatırım olduğunu ve bundan geri dönülemeyeceğini, içinde büyük riskler ve fırsatlar barındırdığını, eğer bu karar ötelenir ise seçim hakkını korunacağını ve belki olumlu olan hala elde tutulabileceğini ifade eder. Kısa dönemli yarar esasına göre hareket edecek birey için göç gerçekleşmeyebilir. Eldeki bir kuş daldaki iki kuştan iyidir.

Kadın (38); tabii ki çocuklarımın iyi eğitim almasını, gelecekte iyi iş olanakları olmasını isterim. Ancak her şeyi arkada bırakıp sonra gidip de orada düzen kuramamayı göze alacak ekonomik güvencem yok. Diyelim ki evimi arabamı sattım ve gittim. Ama iş bulamadım, ev bulamadım, dili öğrenemedim. Tekrar geri dönerek şu an sahip olduğum düzenimi kurmam mümkün değil. Tamamen mahvoluruz.

Göç sürecinde göçmenleri en çok ürküten konu, kültürel uyumdur. Çok sayıda kişi, göç ettiğinde yeni bir kültüre uyum sağlayamayacağını düşünerek göçü ertelemekte veya tümüyle iptal etmektedir. Kültürel uyumsuzluk korkusu özellikle kadınlarda kendini göstermektedir (Treichler, 2012: 163).

Kadın (37) dillerini bilmem kültürlerini bilmem. Çay demleyip dedikodu yapamayız ben "ey" diyeceğim yerde "yes" mi demem gerekir? Konuşmam dilim şişer, ben başka yerlerde yapamam.

Buna paralel olarak "araştırmalar genel olarak yerleşim memnuniyetinin ve hareketlilik niyetlerinin göçe karar vermedeki önemli rollerini doğrularken, aynı zamanda birçok bireyin bunu yapmadığını da göstermiştir" (Lu, 1999: 469-470). Bu iki veri bize göç istendiği halde dahi icra edilmeyen bir eylem olarak ortaya çıkabileceğini göstermektedir. Buna paralel olarak yapılan görüşmelerde aşağıdaki beyanın sahibinin bu şekilde düşünürken hiçbir göç etme girişiminde bulunmadığının altı çizilmelidir.

Kadın (41); fırsatım olsa hiç düşünmeden giderim. Dil sorununu orada kısa bir süre içinde çözebileceğimi biliyorum. Bu güne kadar çok çeşitli işlerde çalıştım her işi yapabileceğime de eminim. Çocuğum için hem müreffeh hem de modern bir gelecek inşa etmeyi çok isterim.

Yaşanılan ülke ve göç edilmesi düşünülen ülke arasındaki siyasal ve kültürel farklar, göç etmemeye neden olan başlıca etkenlerdir (Messing ve Ságvári, 2020: 39). Özellikle dinsel ve mezhepsel farklılıklar ya da siyasal görüş ve rejim farklılıkları potansiyel göçmenleri en çok düşündürten ve karar değiştiren konulardır. Ayrıca bütün bunların ötesinde hedef ülke ile ilgili temel endişelerden ayrımcılık da vardır. Avrupa ülkelerinde yeni ortaya çıkan ve çokça tartışılan “Avro-İrkçilik” kültürel ırkçılık ve sembolik ırkçılık gibi kavramlar türemiştir ve bu durum Avrupa’nın göçmenlere, sığınmacılara ve mültecilere olan misafirperverliğini sorgular duruma getirmiştir (Delanty, Jones ve Wodak, 2008: 1). Bu gibi gelişmeler ile Avrupa Kalesi tabiri göçmen karşıtlığına vurgu olarak uzun zamandır çeşitli akademisyenlerce kullanılmaktadır (Lutz, 1997. Hanson, 1998. Bösche, 2006. vd). Ayrımcılık konusunda endişe vurgusu görüşme yaptığımız bu kişide en belirgin olarak karşımıza çıkmıştır.

Kadın (30) eşim göç fikrine çok yakın. Hatta çok yakın bir arkadaşımız İngiltere’ye Ankara Anlaşması vesilesi ile gidenlerden biri. Göç fikrine hiç sıcak bakmadım zira sosyal çekincelerim var. Ben başörtülü bir kadın olarak yaz tatili için denize gittiğimde dahi yadırganır mıyım diye çekiniyorum. Kendi ülkemde dahi böyle hissediyorken başka bir ülkeye gitmeyi düşünemem. Başörtüsünden ziyade göçmenlere yapılacak ayırımı ve aşağılanmayı da kendime layık görmüyorum.

Stark ve Bloom’un (1985: 175) “Emek Göçünün Yeni Ekonomisi” adlı teorisi ve eserinde en küçük ekonomi modeli olan ailenin göç etme kararını ortak olarak verdiklerini bu konuda bir risk yönetimi uygulayarak ailenin genellikle bir kişiyi gönderdiğini ve bu riski birlikte aldıklarını ifade eder. Bu durum genellikle erkek bireyin tek olarak göçmesini açıklar. Ayrıca bir yatırım kararı olarak göç tersten okunduğunda riskin alınamayacağı durumlarda göçün de gerçekleşmemesini ortaya çıkarabilir. Araştırmalar göç edenlerin çoğunluğunun nadiren en yoksul olduklarını, genellikle sosyal orta sınıf üyelerinin olduğunu göstermektedir (Castles ve Miller, Çev: Akbulut, 2008: 32).

Göç edenlerin çocuklarının, göçten hemen sonra ortama uyum sağlayamamaları, eğitimde başarısız olmaları da ailelerin göç hareketini yavaşlatmakta veya engellemektedir (Raumser, 2011: 32). Göç ederek çocuklarının iyi bir eğitim almasını sağlamayı düşünen ailelerin yanı sıra, göç ettiklerinde çocuklarını uyumsuz ve başarısız olacağını düşünen ailelerin sayısı da az değildir. Dil ve kültür, kişileri güçlü hissettiren ve yaşam alanına bağlayan önemli unsurlardır.

Göç Etmezliğin Analizi

Yakınları veya komşulara başka şehirlere ve ülkelere göç ettiği halde kendisi göç etmeyen Van, Diyarbakır, Batman, Bitlis, Artvin, Rize, Giresun, Balıkesir, Adana, Hatay’da yaşayan 100 kişiyle görüşülmüş, neden göç etmedikleri sorulmuş ve yanıtlar aşağıda gösterildiği gibi kategorize edilmiştir. Bu illerin seçilmesinin sebebi göç veren iller olmasıdır. Kağıt üzerinde göç etmiş olması gereken bu kişiler, neden göç edilmeyebilir sorusunun cevaplanmasında etkili veriler sağlamaktadır.

57 kişi; “göç etmemizi gerektiren bir durum yok, hayatımızdan memnunuz”,

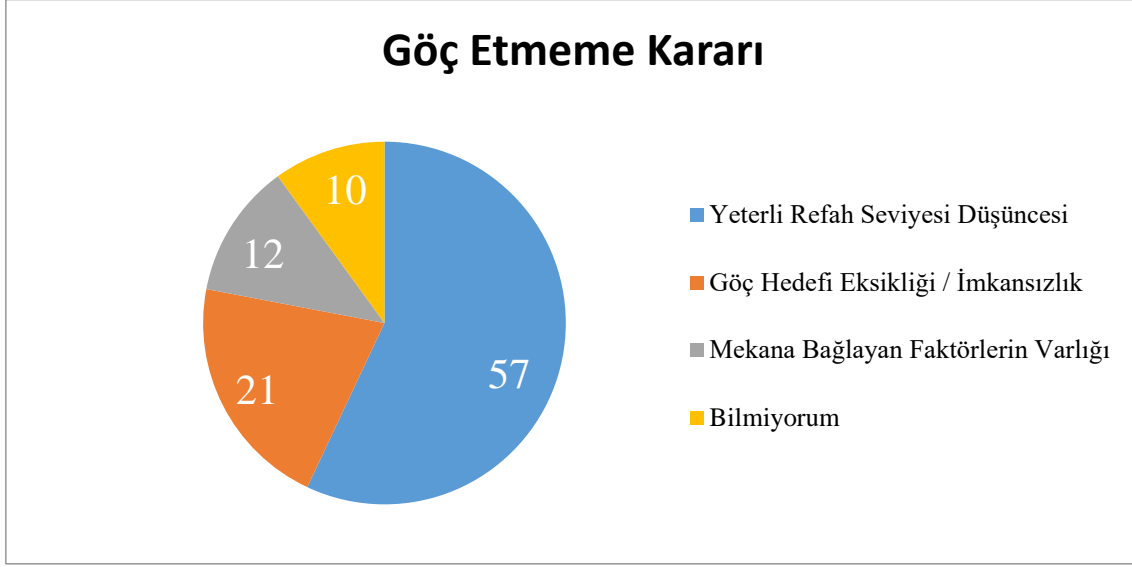
21 kişi “göç edecek yerimiz yok, iş yok, nereye göçelim?”

12 kişi; “kurulu düzenimiz var, çocukların okulu var, babamın vasiyeti var, borçlarım var”.

10 kişi; “bilmiyorum”.

Tablo 2: Araştırma Sonuçlarına Göre Göç Etmeme Kararı

Çalışmada elde edilen nicel sonucun gösterdiği üzere göç etmeyip içinde buldukları durumdan hoşnut olan insan sayısı, göç ihtiyaçları olduğunu düşünen veya kendilerini bulduğu mekâna sorumlu hissedip göç etmemeyi düşünen insanlardan da olmak üzere en büyük gerçekliği oluşturmaktadır. İnsanların çevrelerinden görüp duyduklarıyla bilgi ve görgü sahibi olduklarını, bilip gördükleriyle geliştiklerini ve bu yolla toplumsal yapıya katıldıklarını söyleyen iletişim bilimci George Gerbner, insanın yaşam kalitesini de çevresiyle olan ilişkilerin belirlediğini vurgulamaktadır (Wagner, 2003: 54). Buna göre çevresiyle iyi ilişkiler kurmuş, yakınındakiler ve komşularıyla sorunu olmayan insanların yüksek yaşam kalitesinde yaşadıkları, yaşam biçimlerini değiştirme fikri olmadığı ve bu kaliteli yaşamdan ayrılmayı, göç etmeyi düşünmedikleri ortaya çıkmaktadır.

İkinci büyük göç etmeme kararı ise en büyük seçeneğin aksine yaşamak için yeterli koşulların varlığından ziyade göç etmeyi bile imkânsız hale getiren imkân yokluğundan kaynaklıdır. Emek göçünün yeni ekonomisi modeli bu durumu açıklar. İkinci en büyük seçeneğin bu olması aslında büyük bir trajedinin göstergesidir. Bu seçenek yukarıda zikredilen seçim şansını koruması değildir. Sıfır sermaye sahibi olmanın göstergesidir. Kişiler göçü tek seçenek olarak görmekte ancak bu kararı gerçekleştirilememektedir.

Gidecek yeri olmadığını söyleyen kişiler temel olarak göç ağları olmayan kişileri ifade etmektedir. Esasında göç etmek, gitmek isteyen bu kişiler gerekli sosyal sermayeleri olmadığı için mekâna zor yoldan bağlıdır. Bu yolla göç etmezlik her zaman isteğe bağlı olan bir durum olmadığı da ortaya çıkmaktadır.

Mekâna bağlı faktörler; vatanperverlik düşüncesi (kendimi memleketime borçlu hissediyorum), mülke ve mirasa bağlılık düşüncesi (burada elimizde olanlara birinin sahip çıkması gerekiyor), sosyal aidiyet düşüncesi (bütün duygusal bağlarım burada, yaşadığım yerde, başka bir yerde ruh huzur bulamam) şeklinde beyanlarla teşekkül olmuştur. Raumser'in çalışması ise bu beyanların dışındaki cevabı açıklamaktadır. Göç genellikle çocuklar için yapılan bir faaliyet olarak anlaşırsa da bazen çocuklara rağmen olabilir. Bu cevaplardaki gibi çocuklar için uygun görülmediğinden de olabilir.

Sorulan ilk anda "bilmiyorum" şeklinde cevap veren kişiler ile devamında derinlemesine görüşme yapılmış ve yukarıda teorik kısımda bahsedilen çalışmalarla yakın ilişki içinde olan

cevaplar alınmıştır.

Sonuç

Göç, son yıllarda gerek siyasi gerekse bilimsel ortamda en çok konuşulup tartışılan konulardan biriyken, göçler arttıkça sorunlar da artmakta, bu bağlamda göç kuramları da ardına gelişmektedir. Başlangıçta ekonomik nedenlerle açıklanan göç hareketi, yıllar içinde biçim ve içerik değiştirmiş, dünyanın siyasi ve kültürel görüntüsü değiştikçe, göç etme nedenleri ve göç etmeme nedenleri de değişmiştir.

Dünya üzerindeki birkaç yüz milyon göçmenin yanı sıra, milyarlarca insan öteden beri yaşadıkları yerde yaşamaya devam etmekte ve göçü düşünmemektedir. Çalışmada elde edilen verilerden en büyük seçeneğin yeterlilik olarak ortaya çıkması insanlara bu yeterli olanaklar sağlandığında ve dengeli bir gelir dağılımı yaratıldığında, ileride sorunlara yol açabilecek bir göç kararının önemli ölçüde engelleneceğini göstermektedir. Göç için itici etkenler olan yoksulluk, işsizlik, siyasi baskılar gibi nedenler ortadan kalktığında göçün de söz konusu olmadığı, herkesin fiziksel ve tinsel tüm gereksinimlerini gidererek doygun biçimde yaşamaya devam ettiği ve göçü düşünmediğini ortaya koymuştur. Ülkede bölgeler arası eşitlik sağlandığında ve ekonomik, kültürel, toplumsal, eğlence içerikli olanakların tüm ülkeye dengeli olarak yayılması durumunda da diğer şehirler ve ülkelerdeki çekici etkenlerin de cazibesini yitirdiği ve göç düşüncesinin anlamının kalmadığı belirlenmiştir. Göç etmezlik bir yandan göç etmeyi yaratan koşulların aksi durumda ortaya çıkmasıyla kendini göstermekte bir yandan da insanların yaşadıkları biçimin yaşamdan beklentilerine karşılık vermesiyle gerçekleşmektedir.

Anlaşılan odur ki siyasi, ekonomik ve kültürel bir sorun olarak ortaya çıkan göçün engellenmesi için, ulusal yönetimin devletin olanaklarını ülkenin her yanına eşit olarak dağıtması gerekmektedir. Ulusal yönetimin ve yerel yönetimlerin, yatırımlarını yalnızca belirli yörelere yaparak cazibe oluşturmaması; her yöreye yatırım yaparak her yörede cazibe yaratması, özel sektörün, ekonomik potansiyeli olan yörelere yatırım yaparak iş alanları açması; bu bağlamda çekici ve itici etkenlerin ortadan kaldırılması gerekmektedir.

Kaynakça

- Adıgüzel, Y. (2016). *Göç sosyolojisi* (Vol. 1). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Adorno, T. W. (2014). *Kültür Endüstrisi-Kültür Yönetimi* (Çeviri: Gen, E., Ülner, N. ve Tüzel, M.). *İletişim Yayınları, İstanbul*.
- Bischoff-Moos, C. (2021). *Über den Zusammenhang von Globalisierung, Migration und Flucht*. Munich: GRIN Verlag.
- Bösche, M. (2006). Trapped inside the European fortress? Germany and European Union asylum and refugee policy. In *Germany's EU Policy on Asylum and Defence* (ss. 29-90). Palgrave Macmillan, London..
- Burda, M. C. (1995). *Migration and the option value of waiting*. IIES.
- Castelli F. (2018). Drivers of migration: why do people move?. *Journal of travel medicine*, 25(1), 10.1093/jtm/tay040. <https://doi.org/10.1093/jtm/tay040>
- Castles, S., Miller, M. J., Bal, B. U., & Akbulut, İ. (2008). *Göçler çağı: Modern dünyada uluslararası göç hareketleri*. İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Cereci, S. (2020). *Migration Communication Adaptation*. İstanbul: Hiperyayın.
- Çağlayan, S. (2006). Göç kuramları, göç ve göçmen ilişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (17), 67-91.

- Dauvergne, C. (2008). *Making people illegal: What globalization means for migration and law*. Cambridge University Press.
- Delanty, G., Wodak, R., & Jones, P. (Eds.). (2008). Introduction 1-20. Identity, belonging and migration. Oxford University Press.
- Faist, T. (2000). Transnationalization in international migration: implications for the study of citizenship and culture. *Ethnic and racial studies*, 23(2), 189-222.
- Foucault, M. (1994). Özne ve İktidar. Çeviren: Ergüden, I ve Akınbay, O. *Ayrıntı Yayınları* 2016. 5. Baskı.
- Giordano, C. ve Boscoboinik, A. (2018). Society: A Key Concept in Anthropology. *Ethnology, Ethnography and Cultural Anthropology, Encyclopedia of Life Support Systems (EOLSS)*, Ed. Paolo Barbaro, Abu Dhabi, U.A.E: UNESCO, Eolss Publishers, s. 2-13.
- Gurieva, L. K., & Dzhioev, A. V. (2015). Economic theories of labor migration. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6(6 S7), 101.
- Hanson, B. T. (1998). What happened to fortress Europe?: External trade policy liberalization in the European Union. *International Organization*, 52(1), 55-85.
- Henning, K. (2001). *Max Webers Klassenmodell im Vergleich zu Karl Marx*. Munich: GRIN Verlag.
- Hill, A. (2018). Migration: How Many People are on the Move around the World. <https://www.theguardian.com/news/2018/sep/10/migration-how-many-people-are-on-the-move-around-the-world>, erişim tarihi: 07.10.2021.
- <https://www.refugeecouncil.org.au/> (2021). How Many Refugees are There in the World? <https://www.refugeecouncil.org.au/how-many-refugees/>, erişim tarihi: 07.10.2021.
- <https://www.worldometers.info/world-population/> erişim tarihi: 13.10.2021.
- IOM International Organization for Migration (2019). *World Migration Report 2020*. Geneva: International Organization for Migration.
- Jolly, S. (2005). *Gender and Migration Overview Report*. Sussex: Institute of Development Studies.
- Kantorowicz, H. (2014). *The definition of law*. Cambridge University Press.
- Kühne, O. (2020). Landscape Conflicts—A Theoretical Approach Based on the Three Worlds Theory of Karl Popper and the Conflict Theory of Ralf Dahrendorf, Illustrated by the Example of the Energy System Transformation in Germany. *Sustainability*, 12: 2-20.
- Lee, E. S. (1966). A theory of migration. *Demography*, 3(1), 47-57.
- Lu, M. (1999). Do people move when they say they will? Inconsistencies in individual migration behavior. *Population and environment*, 20(5), 467-488.
- Lutz, H. (1997). The limits of European-ness: Immigrant women in fortress Europe. *Feminist review*, 57(1), 93-111.
- Messing, V. ve Ságvári, B. (2020). *Von der Landung bis zur Ankunft. Die subtile Integration der Einwanderer innerhalb Westeuropas*. Frankfurt: Friedrich-Ebert-Stiftung.
- O'Byrne, D. J. ve Hensby, A. (2011). *Globalization: The Global Village. Theorizing Global Studies* New York: Palgrave MacMillan, s. 10-32.
- Raumser, K. (2011). *Bildungserfolge von Migrantenkindern Der Einfluss der Herkunftsfamilie*. München: Deutsches Jugendinstitut e.V.

Schimany, P. ve Rühl, S. ve Kohls, M. (2012). Ältere Migrantinnen und Migranten Entwicklungen, Lebenslagen, Perspektiven. Nürnberg: Bundesamt für Migration und Flüchtlinge.

Stark, O., & Bloom, D. E. (1985). The new economics of labor migration. The American Economic Review, 75(2), 173-178.

Tassinopoulos, A., & Werner, H. (1999). To move or not to move: migration of labour in the European Union (Vol. 35). Institut für Arbeitsmarkt- und Berufsforschung der Bundesanstalt für Arbeit.

Treibel, A. (2015). Integriert Euch!: Plädoyer für ein selbstbewusstes Einwanderungsland. Frankfurt: Campus Verlag.

Treichler, A. (2012). Die Wahrnehmung, Interpretation und Bearbeitung sozialer Ungleichheit in und durch die Global City Frankfurt am Main. Soziale Ungleichheit in der Einwanderungsgesellschaft Kategorien, Konzepte, Einflussfaktoren, Bonn: Abteilung Wirtschafts- und Sozialpolitik der Friedrich-Ebert-Stiftung.

Wagner, N. (2003). Die Kultivierungshypothese von George Gerbner et al. Munich: Grin Verlag.

Weiß, M. (2021). Vom Existentialismus zum Nationalsozialismus? Martin Heideggers Denken nach den Schwarzen Heften. Geschichte und Gegenwart der Existenzphilosophie, Ed. Sölch, Dennis, Victor, Oliver, Basel: Schwabe Verlag, Schwabe Verlagsgruppe AG.

Williams, A. M., & Baláž, V. (2012). Migration, risk, and uncertainty: Theoretical perspectives. Population, Space and Place, 18(2), 167-180.

Wolpert, J. (1965). Behavioral aspects of the decision to migrate. In Papers of the Regional Science Association (Vol. 15, No. 1, pp. 159-169). Springer-Verlag.

Extended Abstract

Introduction

The village of Büyükkarakuyu in the Yavuzeli District of Gaziantep Province, there are fertile pistachio orchards and a marble factory nearby. The village people are known by the teachers working in this village with their reluctance to learn and for their early marriages. For every male person in this village who stepping into adulthood, there are two career paths: pistachio farming if they are landowners, or working in this marble factory if they are not. On the other hand, the students of the village have high self-confidence and are very enthusiastic about sports and non-sports activities. When we look at the sum of all these data or the people of this village from the outside, it is seen that they are happy, they are in a self-sufficient geography and they have never migrated.

Lupe has always lived in the small Mexican village of Zacualpan, where she was born. Shortly after dropping out of school - she did not receive higher education, so she did not leave the village for education - she married a man from her village and had two children. Her first marriage years were difficult as her husband worked in the USA on an irregular basis. She looked after her children and the construction of the family home. In 2014, during the research, Lupe cleaned the house by the hour and sold chicken eggs to earn money. Her husband now works in a nearby construction site. Most of her relatives live in the village and her two children are in higher education. The family now lives in a beautiful house and has some land and a few cattle. Lupe is totally confident when she says "I'm happy here". Lupe never wanted to migrate from Zacualpan. (Mata-Cosedal, 2018: 1)

In 2017, it was determined that 258 million people in the world migrated and displaced. Other billions of people have not left their place of residence. The number of immigrants reached 272 million in 2020 (Hill, 2018; <https://www.refugeecouncil.org.au/>, 2021). However, despite this high figure, immigrants in 2020 are only 3.09% compared to the world population of 7 billion 794 million people (<https://www.worldometers.info/world-population/>). Billions of people in the world do not leave their places, do not migrate and do not become migrants. While all migration theories try to explain migration in all its aspects, the available statistics seem to be an insufficient amount in the face of efforts to explain this much migration. Naturally, in contrast to all these affirmations, it is necessary to ask: "Why don't people migrate?"

Methodology

The study explores why the number of immigrants is so low compared to the world population. For this, firstly, the theories of migration explaining how migration started and continued are discussed and its approach is revealed. Then, the reasons preventing migration and the theories related to it are put forward. These theories are tested whether they match the views of the interviewees. In this way, it is revealed why the immigrant population is so small compared to the world population.

The research is based on the quantitative analysis of the antecedent answers of 100 people whose relatives are immigrants but who are not immigrants, selected through random sampling, and the qualitative analysis of the follow-up answers obtained through in-depth interviews.

Findings

Among the studies investigating the reasons behind the decision not to migrate, the ones that are compatible with the answers of the interviewees are as follows:

1. Persons who are satisfied with harmony and social position by Cereci,
2. Stress that does not exceed the threshold by Wolpert,
3. Faist's absence of transnational spaces,
4. The Value of Immobilisation by Fischer, Martin, and Straubhaar,
5. The reverse-processing information that Treibel write about in his work,
6. The individual acting on short-term benefit basis by Burda,
7. Treichler's fear of conformity
8. Lu's desire to immigrate but not take action,
9. Concern about discrimination.

The data considered for quantitative research is based on the responses of 100 people. To the question of why you did not/do not migrate;

57 people; "There is no need for us to migrate, we are satisfied with our life",

21 people answered, "We have no place to migrate and there is no job, where should we migrate?"

12 people; "We have an established order, the children have school, my father's will, I have debts".

10 people; replied "I don't know".

Stark and Bloom's definition of inability to migrate due to extreme poverty constitutes the second largest data in quantitative research. For this reason, it can be said that this definition

received the highest frequency. In addition, due to Raumser's concern about the inability of children to adapt, non-migrate is one of the binding factors in the quantitative research answered by 12 people.

Location-related factors (answered by 12 people) are the idea of patriotism (I feel indebted to my hometown), the idea of loyalty to property and heritage (someone needs to take care of what we have here), the idea of social belonging (all my emotional ties are here, where I live, I can't find spiritual peace anywhere else).

As the quantitative result obtained in the study shows; the number of people who do not migrate because they are satisfied with the situation they are in is the biggest reality, including people who think they need to migrate or who feel responsible and think not to migrate to the place where they live.

Although the answer "I don't know" was given without any thought at the first time, the information given as a result of the in-depth interview can match the studies discussed in the theoretical part.